

Як еволюціонувало порівняльне ставлення Росії до Польщі та України?

Австрія, Пруссія і Росія 1772–1795 р. розшарпали Річ Посполиту. Поляки в Листопадовому і Січевому повстаннях 1830–1931 і 1863–1964 рр. під гаслом «*Za wolność naszą i waszą!*» мали на меті визволити себе, в також Литву, Білорусь і Україну. Тарас Шевченко закликав ляхів-братів «подати руку і серце чисте» козакові. З іншого боку, Карл Маркс закликав пролетаріат підтримати Польщу проти царату, а Чеські Землі, на його думку, мали розчинитись у Німеччині заради європейської революції. Ленін теоретично обстоював право націй на самовизначення, навіть визнав незалежність Польщі, України і Фінляндії, але одразу послав проти них Червону гвардію. Фінляндія захистила свою свободу в громадянській війні. Польща перемогла Західну Україну, витримала сварки з Литвою, німцями і чехами. Визвольні Змагання в Україні зазнали поразки через нерівність сил, демагогію більшовиків, розбрат і зовнішньополітичну ізоляцію.

Москва не змирилася з відродженням Польщі, яка навесні 1920 р. уклала договір з Українською Народною республікою, обіцяла допомогу у визволенні Наддніпрянщини і принаймні автономію Західної України в Речі Посполитій. Союзники здобули Київ, провели парад на Хрещатику, та довелось відступити. Командувач Червоної Армії закликав нести революцію «через труп буржуазної Польщі». Уряд Чехословаччини готувався до евакуації, Комінтерн підбурював заколоти в Німеччині. Москва співала: «От тайги до британских морей Красная армия всех сильнее!». А сталося Диво на Віслі: Військо Польське за допомогою дивізії УНР зненацька завдало поразки більшовикам, бо на допомогу їм з-під Львова не пробилася Кінна армія, яку зупинила оборона Замостя українським генералом Марком Безручком. Це допомогло врятувати Європу від навали.

Маяковський віршував, як на польський паспорт незвичні до цієї держави іноземці «выпяливают глаза в тупой полицейской слоновости, откуда мол и что это за географические новости». У Варшаві переворот маршала Пілсудського 1926 р. почав режим «санації» (оздоровлення), в Парижі тоді ж агент Москви вбив Головного отамана Петлюру, а в Харкові знято брехливий фільм «ПКП» (Пілсудський купив Петлюру). Генерал-хорунжий УНР Юрко Тютюнник у радянському полоні під тиском НКВД (Народний комісаріат внутрішніх справ) зіграв роль самого себе у примітивній кіно стрічці про трагічний Зимовий похід 1921 р. (коли Червона армія завдала поразки українському війську біля Базару і розстріляла кількасот бранців), а потім вбитий. Варшавські діячі плекали ідею «Прометейзму»: як міфічний Прометей ніс світло знань людям, так Польща має визволити Україну та інші поневолені народи колишньої Російської імперії.

А в радянській Україні автономний округ імені Юліана Мархлевського готував адміністрацію для загарбання Польщі. (У Петрозаводську в Карелії росіяни так само виховували агентуру для поновлення своєї влади у Фінляндії, аналогічну роль у Тирасполі автономна Молдавія мала відіграти для Бессара-